

Одлуком Наставно-научног већа Физичког факултета Универзитета у Београду, на IX седници одржаној 01.07.2015. године, одређени смо за чланове комисије за преглед и оцену докторске дисертације кандидата **Ивана Смиљанића**, дипломираног физичара, под насловом

“Метод мерења луминозности на Интернационалном линеарном сударању ILC”.

На основу прегледа и анализе поднете докторске дисертације подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Научна биографија кандидата

Иван Смиљанић је рођен 01. 04. 1970. године у Чачку. Дипломирао је на Физичком факултету у Београду, на смеру експериментална физика, 2000. године, са просечном оценом 8.07. Дипломски рад “Ограничења метода за идентификацију догађаја са b -кварком заснованог на AABTAG програму” радио је код Др Иванке Божовић-Јелисавчић из Института за нуклеарне науке Винча, испитујући методу за идентификацију догађаја са b -кварком (b -tagging) на узорку семилептонских распада B -мезона детектованих у експерименту DELPHI у CERN. Ментор са Физичког факултета у Београду био је Проф. Др Драгомир Крпић. Рад је оцењен оценом 10.

У периоду од 2001-2005 године кандидат борави ван земље радећи као истраживач на пројекту "Human voxel phantoms for the MCNP" у области медицинске физике, у Interfaculty Reactor Institute, Technical University of Delft, у Делфту, Холандија. Иако ради у области медицинске физике, кандидат стиче значајно искуство у коришћењу Monte Carlo симулација интеракције честица са супстанцијалном средином.

Од 2006. године запослен је у Институту Винча, у групи за експерименталну физику високих енергија. Године 2008. уписао је докторске студије на Физичком факултету Универзитета у Београду, на смеру Физика језгара, честица и поља. Ради на теми своје докторске тезе, у области експерименталне физике елементарних честица, везане за инструментацију далеке предње области детектора на будућем Интернационалном линеарном сударању ILC. У том контексту, Иван Смиљанић учествује у реализацији пројекта FP7-INFRASTRUCTURES-2010-1, Advanced Infrastructure for Detectors at Accelerators (AIDA). Такође, бавећи се истраживањима везаним за мерење луминозности на будућим линеарним сударачима високих енергија и учествује у реализацији споразума о сарадњи између Института за нуклеарне науке Винча и Европске организације за нуклеарна истраживања, установљеног на пројекту Компактног линеарног сударања CLIC, новембра 2012. године.

2. Опис и оцена предатог материјала

а. Општи подаци о тези

Докторска дисертација кандидата Ивана Смиљанића, под насловом “Метод мерења луминозности на Интернационалном линеарном сударању ILC”, написана је на 113 пагинираних страна без прилога, у 6 поглавља и садржи 69 слика, 9 табела и списак од 114 цитирана литературна наслова.

Теза је урађена у групи за експерименталну физику високих енергија Института за нуклеарне науке Винча, а у оквиру међународне FCAL колаборације која реализује програм

инструментације предње области детектора на будућем Међународном линеарном сударању ILC. Активност везана за експерименталне тестове прототипова луминометра урађена је у DESY, Немачка, у оквиру пројекта FP7-INFRASTRUCTURES-2010-1 'Advanced Infrastructure for Detectors at Accelerators' (AIDA) у коме је кандидат учествовао.

Тема докторске тезе Ивана Смиљанића односи се на проблематику мерења луминозности са тачношћу реда промила или бољом, како би будући електрон-позитронски сударањ ILC реализовао програм такозваних 'прецизних мерења', односно мерења са што је мањом могућом статистичком и систематском неодређеношћу, како у оквиру Стандардног модела тако и изван њега. Укупна грешка мерења луминозности ограничавајући је фактор у мерењу ефикасних пресека, мерењу аномалних спрезања градијентних бозона, у експерименталном тестирању проширених теорија са новим градијентним бозонима (нпр. Z') и у другим прецизним мерењима од значаја за директне и индиректне тестове физике изван Стандардног модела.

Посебан проблем у мерењу луминозности на линеарним електрон-позитронским сударањима представљају ефекти интеракције сударајућих снопова који доводе до деградације спектра луминозности, посебно на високим енергијама у систему центра масе, и то начин који до сада није могао бити коригован на основу експериментално добијених мерења. У овој тези представљена је нова метода корекције ових ефеката, на начин независан од симулације, и у референцама [1] и [2] експлицитно је показано да се на будућим линеарним сударањима ILC и CLIC (на коме је ефекат још израженији због веће расположиве енергије у систему центра масе) овај ефекат може кориговати на промилном нивоу.

Такође, у оквиру FCAL колаборације развијени су прототипови сензора и електронике за предње калориметре, који су у неколико итерација тестирани у снопу електрона енергије 2 GeV до 4 GeV на синхротрону DESYII у Хамбургу. Кандидат је у овим тестовима учествовао у оквиру контрибуције Института Винча FP7 пројекту AIDA. Између осталог, овим тестовима је потврђена адекватност сегментације детектора у погледу енергетске резолуције, хомоген одзив сензора, прихватљив однос сигнала и шума када је реч о систему за читавање, као и одоварајући опис, у симулацији, развоја електромагнетне каскаде у апсорберу. Ови резултати публиковани су у [3].

б. Структура тезе и лични допринос кандидата

Докторска теза Ивана Смиљанића се састоји из два дела. Први део (I) је општи и у њему је дат опис будућег Међународног линеарног сударања ILC, као и одговарајућег хибридног детектора ILD, са посебним освртом на програм физике на ILC. Такође, на већем нивоу детаљности представљен је луминометар и пратећи систем за читавање. У делу II, представљени су резултати до којих је кандидат дошао, било да је реч о симулацији детектора и процеса од интереса у мерењу луминозности, или о експерименталним тестовима прототипова луминометра.

Део I

У поглављу 1 (1.1) представљен је у основним цртама дизајн ILC акцелератора, дата је карактеризација снопа и основни режими рада акцелератора. Такође, у поглављу 1.2 представљене су неке од најзначајнијих компоненти програма физике са ILC и дискутована је комплементарност овог програма са резултатима и потенцијалом хадронских сударања.

Поглавље 2 уводи опис детектора за ILC, са освртом на калориметрију и, посебно, на калориметрију у предњој области детектора од 5 mrad до 78 mrad.

У поглављу 3 детаљно је дискутован дизајн луминометра, начин реконструкције енергије и поларног угла електромагнетне каскаде и описан је систем за читавање.

Део II

У поглављу 4 дати су резултати експерименталне карактеризације прототипа луминометра у снопу електрона на синхротрону DESYII. Описан је тестирани прототип луминометра као и поставка експеримента.

У поглављу 5 дискутована је метода мерења луминозности заснована на Bhabha расејању, извори систематских грешака који се морају узети у обзир при захтеваној промилној неодређености мерења интегралне луминозности, и, посебно, дати су резултати кандидата везани за неодређеност енергије електромагнетне каскаде као један од извора систематске грешке у мерењу луминозности.

У поглављу 6 детаљно су дискутоване перформансе предложеног метода корекције угаоних губитака услед зрачења снопа и електромагнетне дефлексије.

Лични допринос кандидата огледа се у оригиналним научним резултатима који су презентовани у другом делу тезе, и то:

1. Заснивање експерименталног метода којим се са промилном неодређеношћу могу проценити губици сигнала услед интеракције сударајућих снопова;

Ово је први резултат у свету који на заокружен начин адресира проблем интеракције снопова у мерењу луминозности, након оквирне анализе публиковане у *C. Rimbault et al., "Impact of beam-beam interactions effects on precision luminosity measurement at the ILC", JINST 2, P090001 (2007)*. Посебан значај резултата је у томе што успоставља метод независан од симулације, помоћу кога се могу кориговати ефекти зрачења снопа на основу измерених углова расејаних Bhabha честица у лабораторијском референтном систему.

2. Експериментални тестови прототипа луминометра и одговарајућег система за читавање у којима је показано да постоји активан одговор целокупне инструментализоване површине сензора прототипа луминометра, да постоји равномерност одговора сензора, осим у међупростору између плочица, да је однос сигнала према шуму у свим каналима за читавање већи од 20, као и да је латерална пропација електромагнетне каскаде адекватно описана Монте Карло симулацијом;

У оквиру FP7 пројекта 'Advanced Infrastructure for Detectors at Accelerators' (AIDA) изведена су тестирања прототипова предњих калориметара током 2010. (у снопу електрона енергије 4.5 GeV) и током 2011. (у снопу електрона енергије 2 GeV и 4 GeV) на синхротрону DESY II у Хамбургу. Кандидат је учествовао у припреми и извођењу експеримента.

3. Процена систематског помераја у мерењу луминозности које потиче од непознавања енергије електромагнетне каскаде која се развија у луминометру;

Овај резултат кандидата спада у мање доприносе (у односу на 1 и 2) проблематици мерења луминозности и дизајна луминометра на ILC. Добијени резултати упућују на закључак да се при енергији снопа од пар стотина GeV у систему центра масе, енергија каскаде мора познавати на промилном нивоу, како би се са том истом релативном неодређеношћу могла мерити луминозност у вршних 20% спектра. Са друге стране, сама енергетска резолуција луминометра не мора бити боље позната од стопроцентне вредности стохастичког параметра.

3. Научне публикације везане за тему докторске тезе

Из материјала ове докторске дисертације кандидат има 7 објављених радова од којих:

3 рада објављена у водећим међународним часописима (M₂₁, IF 1.869):

1. I. Bozovic Jelisavcic, S. Lukic, G. Milutinovic Dumbelovic, M. Pandurovic and **I. Smiljanic**, Luminosity Measurement at ILC, 16pp., JINST 8 P08012, August 2013.
2. S. Lukic, I. Bozovic Jelisavcic, M. Pandurovic, **I. Smiljanic**, Correction of beam-beam effects in luminosity measurement in the forward region at CLIC, 14pp., JINST 8 P05008, 2013.
3. H. Abramowicz, I. Bozovic-Jelisavcic, S. Lukic, M. Pandurovic, **I. Smiljanic** [FCAL Collaboration], Performance of fully instrumented detector planes of the forward calorimeter of a Linear Collider detector, JINST 10 P05009, 2015.

3 саопштења са међународног скупа штампана у целини (M₃₃):

4. **I. Smiljanic**, S. Lukic, M. Pandurovic, I. Bozovic Jelisavcic, Backgrounds at CLIC, Proceedings of the XIX Workshop of the Collaboration on Forward Calorimetry (FCAL) at Future Linear Collider, Vinca Institute of Nuclear Sciences, Belgrade, Serbia (2011), 59-63pp, ISBN: 978-86-7306-114-6
5. **I. Smiljanic**, I. Bozovic Jelisavcic, Four-fermion Background in Luminosity Measurement at CLIC, Proceedings of the 18th FCAL Collaboration Workshop, Predeal, Romania, IFIN-HH Bucharest - Magurele, Romania (2011), 75-78pp, ISBN: 978-973-0-11117-0
6. **I. Smiljanic**, I. Bozovic-Jelisavcic, M. Pandurovic, M. Mudrinic, J. Mamuzic, Towards a final selection for luminosity measurement, Proceedings of the International Workshop "FCAL at the ILC", ed. I. Bozovic-Jelisavcic, pp. 52 - 58, (2008), INN - Vinca press, Belgrade, Serbia, ISBN: 978-86-7306-095-8

1 рад штампан у целини на скупу националног значаја:

7. **I. Smiljanic**, I. Bozovic Jelisavcic, S. Lukic, M. Pandurovic, Merenje luminoznosti na medjunarodnom linearnom sudaracu, XII Kongres fizicara Srbije, Zbornik radova, ISBN 978-86-86169-08-2, May 2013, 252-256

На основу свега изложеног, Комисија доноси следећи

ЗАКЉУЧАК

Закључујемо да докторска дисертација Ивана Смиљанића под насловом “Метод мерења луминозности на Интернационалном линераном сударачу ИЛС ” представља заокружен и значајан научно-истраживачки рад, у коме су презентовани оригинални научни резултати. Седам радова из материјала ове тезе, од којих три објављена у водећем часопису међународног значаја, сведочи о научно–истраживачкој зрелости и самосталности кандидата. У складу са овим, препоручујемо Наставно-научном већу Физичког факултета Универзитета у Београду да по усвајању овог извештаја, а пред комисијом у наведеном саставу, упути кандидата Ивана Смиљанића на усмену одбрану докторске дисертације.

У Београду, 17. 12. 2015.

Чланови комисије:

Др Иванка Божовић-Јелисавчић, ментор
научни саветник Института за нуклеарне науке Винча

Др Воја Радовановић
редовни професор Физичког факултета

Др Јован Пузовић
ванредни професор Физичког факултета
